

Farklı Türdeki İlköğretim Okullarına Devam Eden Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Çoklu Zeka Alanlarının İncelenmesi

Zahide Dalbudak Pekdemir
Ankara Üniversitesi
zdalbudak@gmail.com

Aysel Köksal Akyol
Ankara Üniversitesi
koksalaysel@gmail.com

Özet

Araştırma, farklı türdeki ilköğretim okullarına devam eden beşinci sınıf öğrencilerinin çoklu zeka alanlarını değerlendirmek ve cinsiyetin çoklu zeka alanları üzerinde farklılık yaratıp yaratmadığını belirlemek amacıyla planlanmıştır. Araştırmaya Ankara iline bağlı yatılı ilköğretim bölge okullarında beşinci sınıfa devam eden 108 öğrenci ile bu okulların bağlı olduğu ilçe merkezlerindeki ilköğretim okullarının beşinci sınıflarına devam eden, yatılı olmayan 117 öğrenci olmak üzere toplam 225 öğrenci alınmıştır. Araştırmada öğrencilerinin kendileri hakkında bazı bilgileri edinebilmek amacıyla "Genel Bilgi Formu", öğrencilerin çoklu zeka alanlarını değerlendirmek amacıyla ise Seber (2001) tarafından geliştirilen "Çoklu Zeka Alanlarında Kendini Değerlendirme Ölçeği" kullanılmıştır. Farklı ilköğretim okullarına devam eden beşinci sınıf öğrencilerin cinsiyetlerinin Çoklu Zeka Alanlarında Kendini Değerlendirme Ölçeği'nden aldıkları puanlarda farklılık yaratıp yaratmadığını belirlemek için Çift Yönlü Varyans Analizi yapılmıştır. Araştırma sonucunda, kurum türünün çoklu zeka alanlarında herhangi bir farklılığa yol açmadığı, ancak bedensel-duyudevinimsel, müzikal-ritmik ve kişilerarası-sosyal zeka puanlarında cinsiyetin, doğa zeka puanında kurum türü*cinsiyet interaksyonunun istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığa neden olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: İlköğretim okulu, yatılı okul, çoklu zeka alanları

An Analysis of Multiple Intelligence Domains of 5th Grade Students Attending Different Primary Schools

Abstract

This study was conducted in order to assess the multiple intelligence domains of 5th grade students attending different primary schools, and to determine if gender of students attending different primary schools has a significant effect on their multiple intelligence domains. The study sample consisted of 225 fifth grade students in total of which 108 students were from primary regional boarding schools in Ankara and 117 students were from primary schools in district centers of the same city. In order to obtain some demographic information about students themselves, 'A General Information Form', and to identify students' multiple intelligence domains 'Multiple Intelligence Domains Self Assessment Scale' developed by Seber (2001) were used in the study. To determine if gender of the 5th grade students attending different primary schools had a significant effect on their scores on Multiple Intelligence Domains Self Assessment scale, a two-way analysis of variance was used. Results indicated that type of the institution did not produce any significant difference in multiple intelligence domains, however, the effect of gender on physical-sensation kinetic, musical- rhythmic and interpersonal-social intelligence scores, and the effect of type of institution*gender interaction on nature intelligence were found to be statistically significant.

Key Words: Different primary schools, multiple intelligence domains

GİRİŞ

Günümüzde eğitim, bireyin kişisel gelişimini gerçekleştirmesine fırsat veren çok boyutlu bir yapı olarak tanımlanır. Etkili bir eğitimin gerçekleşmesi için bireysel ve çevresel özellikler dikkate alınmalıdır. Bireysel özellikler içinde bulunan matematiksel-mantıksal, dilsel, kişilerarası ya da içsel gibi farklı zeka alanlarının eğitimde kullanılmasının önemli yararları olduğu bir gerçektir.

Zeka insan beyninin karmaşık bir yeteneğidir. Başka bir deyişle, zihnin birçok yeteneğinin uyumlu çalışması sonucu ortaya çıkan bir yetenekler bileşenidir. Oysa yapılan ilk araştırmalarda zeka kavramına tek bir boyutta yaklaşılmıştır. Buna ek olarak uzun yıllar eğitim alanında insanların zekası hakkında matematik becerilerine, akademik alanlardaki başarı ya da başarısızlıklarına göre değerlendirme yapılmıştır. Bunun yanı sıra müzikal beceri, hareket becerisi gibi zeka alanları zeka tanımından tamamen ayrı tutulmuştur. Yeni ve şaşırtıcı durumlarda çevreye uyum sağlayabilme, soyutlama ve problem çözme gücü olarak tanımlanan zekayı açıklamaya ilişkin kuramlar çoğunlukla zekanın sözel, sayısal, görsel ve mekanik yetenek gibi çeşitli etkenlerden oluştuğunu ve bu etkenlerin anlaşılmasıyla zekanın da anlaşılabileceğini öne sürmektedir (Yörükoğlu, 1997; Selçuk, 1999; Erman, 2003).

1980'lere kadar tek tip zeka üzerinde durulmuştur. Son yıllarda zeka düzeyinin yanında zeka alanlarının neler olduğu, bunların nasıl saptanacağı ve geliştirileceği düşüncesi yer almaya başlamıştır. Günümüzde zekanın farklı boyutları üzerinde çalışmalar yapılmaktadır. Gardner tarafından ortaya koyulan "çoklu zeka yaklaşımı" ile bireyin farklı alanlarda geliştirmiş olduğu yetenekler "zeka alanları" olarak adlandırılmıştır. Gardner tarafından yapılan çalışmalarda, zekanın tek bir faktörle açıklanamayacağı, farklı yetenekleri içerdiği ve çok yönlü olduğu vurgulanmıştır (Elibol, 2000; Güneysu, 2001; Güneysu, 2002; Gardner, 2004).

Çoklu zeka yaklaşımı, bireyin ilgilerini, yeteneklerini, gizli güçlerini ortaya çıkararak geliştirebilmeyi hedefleyen, her bireyin farklı alanlarla ilgili zekalara sahip olduğunu savunan, öğrencilerin öğrenmesinde fırsatları ve seçme haklarını artıran bir yaklaşımdır (Gardner, 1993; Gardner, 1999). Çocukların hepsi birbirinden farklıdır, her birinin farklı yetenekleri, ilgi alanları ve farklı öğrenme düzeyleri vardır. Her biri farklı yollarla öğrenir ve bunun için farklı öğrenme ortamlarına ihtiyaç duyarlar. Gardner da çocukların daha iyi öğrenebilmeleri için zeka alanlarını farklı şekillerde tanımlamış ve bunları; sözel-dilsel, mantıksal-matematiksel, görsel-uzamsal, bedensel-duyudevinimsel, müziksel-ritmik, kişilerarası, içsel zeka ve doğa zekası olarak isimlendirmiştir (Armstrong, 1994; Goleman, 2000; Saban, 2002; Barrington, 2004; Gardner, 2004; Selçuk vd. 2004; Rettig, 2005; Yuen ve Furnham, 2005; Gardner vd. 2006; Lumpur, 2006; Peariso, 2008). Gardner, her öğrencinin aynı ilgi ve yeteneklere sahip olmadığını, aynı yolla öğrenmediğini belirterek herkesin farklı yollarla öğrenebileceğini vurgulamaktadır. Bu düşünceden yola çıkarak Gardner eğitimcilerle öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate almaları gerektiğini belirtmektedir (Göğebakan, 2003; Gardner, 2004).

İlgili literatür incelendiğinde, çoklu zeka alanlarına yönelik çeşitli çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Uysal ve Köksal Akyol (2007) çocukların çoklu zeka alanlarını değerlendirmek amacıyla yaptıkları araştırmada, çocuğun cinsiyetinin zeka alanları üzerinde farklılığa neden olduğu, kızların erkeklere oranla müzikal-ritmik ve kişilerarası-sosyal zeka alanlarında daha iyi olduğu saptamışlardır. Coşkungönüllü

(1998), Ayaydın (2002), Bümen (2001) ve Doğan-Temur (2001) tarafından yapılan çalışmalarda da,, derslerin geleneksel yöntemlere göre çoklu zeka yaklaşımına dayalı olarak verilmesinin öğrenmelerin kalıcılığı açısından daha yararlı olduğu belirlenmiştir. Cample (1989) yaptığı araştırmada, çoklu zeka kuramına dayalı olan eğitim programlarının olumlu etkilerinin olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Yapılan çalışmalara incelendiğinde türdeki ilköğretim okullarına giden çocukların çoklu zeka alanlarını belirlemeye yönelik araştırmaların olmadığı görülmektedir. Yatılı ilköğretim okullarında okuyan çocuklar gündüzleri okullarında eğitimlerini almakta, geceleri ise okullarında kalmaktadırlar. Aileleri yanlarında kalan çocuklara göre ailelerini çok daha az görmekte, arkadaşları ile daha çok zaman geçirmektedirler. Ayrıca toplu halde yaşamının getirdiği bazı sosyal kurallara uymak durumunda da kalmaktadırlar. Bu açılarından bakıldığında, ailelerinden uzakta yatılı ilköğretim okullarında okuyan çocuklar ile ailelerinin yanında okullarına devam eden çocuklar arasında kullandıkları zeka alanları açısından farklılıkların olabileceği düşünülmektedir. Bu nedenlerden dolayı bu araştırmada, farklı ilköğretim okullarına devam eden beşinci sınıf öğrencilerinin çoklu zeka alanlarını değerlendirmek ve cinsiyetin zeka alanlarında farklılık yaratıp yaratmadığını belirlemek amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırma Grubu

Araştırmada, Ankara iline bağlı yatılı ilköğretim bölge okullarına devam eden ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan 108 öğrenci ile bu okulların bağlı olduğu ilçe merkezlerindeki ilköğretim okullarının beşinci sınıflarına devam eden ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan 117 öğrenci olmak üzere toplam 225 öğrenci ile çalışılmıştır.

Ölçme Araçları

Araştırmada, Genel Bilgi Formu ve Çoklu Zeka Alanlarında Kendini Değerlendirme Ölçeği kullanılmıştır. Çoklu Zeka Alanlarında Kendini Değerlendirme Ölçeği, Seber (2001) tarafından geliştirilmiştir. Seber (2001) üst, orta ve alt sosyoekonomik düzeyden toplam 380 öğrenci ve öğretmenden elde ettiği verileri kullanarak analizleri yapmıştır. Ölçeğin kapsam geçerliği için uzman görüşüne başvurmuş, yapı geçerliği için faktör analizi uygulamıştır. Faktör analizi sonuçları incelenmesine .45 faktör yük değeri temel alınmıştır, ancak her bir zeka alanının eşit öneme ve kapsam genişliğine sahip olması, ölçeğin alt boyutlarının karşılaştırılabilirliği, ölçeğin uygulanması ve değerlendirilmesi aşamalarında kolaylık sağlaması için, her bir boyutta yer alan madde sayısının ağırlıkları eşit tutulmaya çalışılarak .30 yük değerine kadar az sayıda madde kabul edilmiştir. Ölçeğin, yordama geçerliği için çalışma grubundan yansız atama yoluyla belirlenen 126 öğrencinin yanıtları ile bu öğrencilerin öğretmenleri tarafından yapılan değerlendirmeler arasındaki ilişkiyi hesaplamıştır. Ölçeğin yordama geçerliği için puanlar arasındaki ilişkinin 0.01 düzeyinde bulunması anlamlı olarak görülmüştür. Ölçeğin güvenilirliği için, test-tekrar test güvenilirliği ve içtutarlılık yaklaşımlarını kullanmış, içtutarlılık, iki yarı ve Cronbach alpha teknikleri ile analiz etmiştir. Test tekrar test güvenilirliği ile elde edilen sonuçlara göre Çoklu Zeka Alanlarında Kendini Değerlendirme Ölçeği

güvenirlilik katsayıları sözel-dilbilimsel zeka alanında 0.86; mantıksal-matematiksel zeka alanında 0.97; görsel-uzamsal zeka alanında 0.85; bedensel-duyudevinimsel zeka alanında 0.95; müzikal-ritmik zeka alanında 0.95; kişilerarası-sosyal zeka alanında 0.77; özedönük-içsel zeka alanında 0.92 ve doğa zekası alanında 0.96'dır. Ölçeğin alt boyutlarındaki maddelerin içtutarlılığa sahip olup olmadığı 0.60 ölçütüne göre yorumlanmıştır. Ölçek sözel-dilbilimsel, mantıksal-matematiksel, görsel-uzamsal, bedensel-duyudevinimsel, müzikal-ritmik, kişilerarası-sosyal, özedönük-içsel ve doğa zeka alanlarını içeren sekizer madde olmak üzere toplam altmış dört maddeden oluşmaktadır. Zeka alanları ile ilgili maddeler ölçekte karışık olarak verilmiştir. Ölçek "evet", "kısmen" "hayır", şeklinde üç bölümden oluşmuş, "evet" için 3, "kısmen" için 2, "hayır" için 1 puanlama yapılmıştır. Her bir zeka alanından alınacak minimum puan 8, maksimum puan 24'tür. Alınan 24 puan o zeka alanının güçlü olduğunu, 8 puan ise o zeka alanının zayıf olduğunu göstermektedir.

Analizler sonucunda, sekiz boyuttan oluşan, ilköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin güçlü ve zayıf yönlerini değerlendiren Çoklu Zeka Alanlarında Kendini Değerlendirme Ölçeği'nin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu belirlenmiştir (Seber, 2001).

Veri Toplama Yöntemi

Araştırma için gerekli izinler alındıktan sonra Genel Bilgi Formu ve Çoklu Zeka Alanlarında Kendini Değerlendirme Ölçeği, sınıf ortamında çocuklara dağıtılıp gerekli açıklamalar yapılmıştır. Çocuklar tarafından ölçeğin doldurulması 30-40 dakika sürmüştür.

Verilerin analizi

Araştırmada elde edilen verilerin analizinde; farklı ilköğretim okullarına devam eden beşinci sınıf öğrencilerin cinsiyetlerinin Çoklu Zeka Alanlarında Kendini Değerlendirme Ölçeği'nden aldıkları puanlarda farklılık yaratıp yaratmadığını belirlemek için Çift Yönlü Varyans Analizi uygulanmıştır (Büyüköztürk, 2003).

BULGULAR VE TARTIŞMA

Farklı ilköğretim okullarına devam eden beşinci sınıf öğrencilerinin çoklu zeka alanlarını değerlendirmek ve öğrencilerin cinsiyetlerinin zeka alanlarında farklılık yaratıp yaratmadığını belirlemek amacıyla yapılan bu araştırmada elde edilen bulgular aşağıda sunulmuştur.

Tablo 1 Farklı ilköğretim okullarına devam eden beşinci sınıf öğrencilerin cinsiyetlerine göre Çoklu Zeka Alanlarında Kendini Değerlendirme Ölçeği'nin alt boyutlarından aldıkları puanlara ilişkin ortalamalar ve standart sapmalar

ÇOKLU ZEKALANLARI	KURUM TÜRÜ								
	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu			İlköğretim Okulu			TOPLAM		
	Kız	Erkek	Toplam	Kız	Erkek	Toplam	Kız	Erkek	Toplam
	N = 41	N = 67	N = 108	N = 58	N = 59	N = 117	N = 99	N = 126	N = 225
Sözel Z.	19.97±2.87	19.29±3.26	19.55±3.12	19.72±2.93	18.93±3.05	19.32±3.00	19.82±2.89	19.12±3.15	19.43±3.06
Mantıksal Z.	18.80±2.91	19.29±3.26	19.33±2.84	19.03±2.42	19.50±2.74	19.27±2.58	18.93±2.62	19.58±2.79	19.30±2.70
Görsel Z.	20.12±2.51	19.56±2.71	19.77±2.64	19.67±2.74	18.81±3.02	19.23±2.90	19.85±2.64	19.21±2.87	19.49±2.79
Bedensel Z.	19.34±3.21	18.70±2.91	18.94±3.03	19.08±3.30	17.69±3.02	18.38±3.22	19.19±3.25	18.23±2.99	18.65±3.14
Müzikal Z.	18.97±3.06	18.32±3.02	18.57±3.04	19.01±3.52	17.49±3.10	18.24±3.39	19.00±3.32	17.93±3.07	18.40±3.22
Kişilerarası Z.	19.97±2.74	19.41±2.64	19.62±2.68	20.20±3.06	19.13±3.14	19.66±3.14	20.11±2.92	19.28±2.88	19.64±2.92
Özedönük Z.	20.21±2.82	19.95±2.68	20.05±2.73	19.55±2.82	19.88±3.11	19.71±2.96	19.82±2.82	19.92±2.88	19.88±2.85
Doğa Z.	20.53±2.62	20.79±2.50	20.69±2.54	21.05±2.79	19.67±3.20	20.35±3.07	20.83±2.72	20.26±2.89	20.52±2.83

Tablo 1'de farklı ilköğretim okullarına devam eden beşinci sınıf öğrencilerin cinsiyetlerine göre Çoklu Zeka Alanlarında Kendini Değerlendirme Ölçeği'nin alt boyutlarından aldıkları puanlara ilişkin ortalamalar ve standart sapmalar görülmektedir. Yatılı ilköğretim bölge okullarında okuyan (19.34) ve ilköğretim okullarında okuyan (19.08) kızların bedensel/duyudevinimsel zeka puanlarının erkeklerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Benzer sonucun müzikal/ritmik ve kişilerarası/sosyal zeka alanlarında da elde edildiği tespit edilmiştir.

Tablo 2 Farklı ilköğretim okullarına devam eden beşinci sınıf öğrencilerinin cinsiyetlerine göre Çoklu Zeka Alanlarında Kendini Değerlendirme Ölçeği'nin alt boyutlarından aldıkları puanlara ilişkin çift yönlü varyans analizi sonuçları

SÖZEL-DİLBİLİMSEL	SD	KO	KT	F	P	Anlamlı Fark
Kurum türü	1	5.19	5.19	.55	.457	
Cinsiyet	1	29.35	29.35	3.14	.078	
Kurum türü*Cinsiyet	1	.17	.17	.019	.890	
Hata	221	9.35	2066.32			
TOPLAM	225		87091.00			
MANTIKSALMATEMATİKSEL						
Kurum türü	1	9.006E-02	9.006E-02	.012	.912	
Cinsiyet	1	23.91	23.91	3.266	.072	
Kurum türü*Cinsiyet	1	1.94	1.94	.265	.607	
Hata	221	7.32	1618.22			
TOPLAM	225		85473.00			
GÖRSEL-UZAMSAL						
Kurum türü	1	19.69	19.69	2.56	.111	
Cinsiyet	1	27.18	27.18	3.53	.061	
Kurum türü*Cinsiyet	1	1.25	1.25	.164	.686	
Hata	221	7.68	1698.56			
TOPLAM	225		87281.00			
BEDENSEL- DUYUDEVİNİMSEL						
Kurum türü	1	21.66	21.66	2.24	.135	
Cinsiyet	1	56.13	56.13	5.82*	.017	1-2
Kurum türü*Cinsiyet	1	7.67	7.67	.797	.373	
Hata	221	9.63	2128.32			
TOPLAM	225		80501.00			
MÜZİKAL-RİTMİK						
Kurum türü	1	8.60	8.60	.846	.359	
Cinsiyet	1	64.23	64.23	6.31*	.013	1-2
Kurum türü*Cinsiyet	1	10.49	10.49	1.03	.311	
Hata	221	10.17	2247.48			
TOPLAM	225		78545.00			
KİŞİLERARASI-SOSYAL						
Kurum türü	1	3.543E-02	3.543E-02	.004	.949	
Cinsiyet	1	36.10	36.10	4.25*	.040	1-2
Kurum türü*Cinsiyet	1	3.58	3.58	.423	.516	
Hata	221	8.47	1873.70			
TOPLAM	225		88783.00			
ÖZEDÖNÜK-İÇSEL						
Kurum türü	1	7.48	7.48	.911	.341	
Cinsiyet	1	5.809E-02	5.809E-02	.007	.933	

Kurum türü*Cinsiyet	1	4.79	4.79	.585	.445	
Hata	221	8.21	1814.40			
TOPLAM	225		90749.00			
DOĞA						
Kurum türü	1	4.86	4.86	.620	.432	
Cinsiyet	1	17.04	17.04	2.17	.142	
Kurum türü*Cinsiyet	1	36.06	36.06	4.59*	.033	
Hata	221	7.84	1732.99			
TOPLAM	225		96537.00			

* p<0,05

Tablo 2 incelendiğinde, cinsiyet değişkeninin bedensel-duyudevinimsel ($F(1-221)=5.82$, $p<0,05$), müzikal-ritmik ($F(1-221)=6.31$, $p<0,05$) ve kişilerarası-sosyal ($F(1-221)=4.25$, $p<0,05$) zeka puanları üzerindeki, okul türü*cinsiyet interaksyonunun doğa zekası puanları üzerindeki ortak etkisinin ($F(1-221)=4.59$, $p<0,05$) anlamlı olduğu görülmektedir. Sözel-dilbilimsel, mantıksal-matematiksel, görsel-uzamsal ve özedönük-içsel zeka puanları üzerinde ise kurum türü, cinsiyet, kurum türü*cinsiyet interaksyonunun herhangi bir farklılığa neden olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$).

Bedensel-duyudevinimsel zeka puanının kızlarda erkeklere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Özer ve Özer (2000) kızların genelde ince motor becerilerine yönlendirildiklerini, böylece de ince motor becerilerde daha başarılı olduklarını belirtmişlerdir. Kaba motor beceriler ise her iki cinsiyette de desteklenmektedir. Bedensel-duyudevinimsel zeka alanlarından kız öğrencilerin erkek öğrencilerinden yüksek puan alması, kaba motor becerilerde kız ve erkeklerin aralarında fark olmaması, bunun yanı sıra kızların ince motor becerilerde erkeklere göre daha fazla başarı göstermeleri ile açıklanabilir.

Araştırmada, kızların müzikal-ritmik zeka alanında erkeklerden daha yüksek puan aldıkları belirlenmiştir. Elibol (2000) yapmış olduğu araştırmada, kız çocuklarının müzikal zeka puan ortalamalarının erkeklere oranla daha yüksek olduğunu bulmuştur. Tunç (2008) cinsiyetin çoklu zeka alanları üzerinde etkisini incelemek üzere yaptığı araştırma sonucunda, müziksel zeka üzerinde cinsiyetin etkili olduğunu, kızların erkeklere oranla müziksel zekada daha iyi olduklarını belirlemiştir. Güler ve Özdemir (2004), Uysal ve Köksal Akyol (2007) ile Gögebakan Yıldız ve Aksu (2010) tarafından yapılan araştırmalarda da, kızların müzikal-ritmik zeka alanında puanlarının erkeklerden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu araştırma sonuçlarına göre kızların müzikal-ritmik zeka alanında erkeklerden daha yetenekli oldukları söylenebilir.

Kızlar ayrıca kişilerarası-sosyal zeka açısından da erkeklere göre daha iyi oldukları sonucuna ulaşmıştır. Kız çocuklarının kişiler arası ilişkilerde ve sosyal beceriler konusunda erkeklere göre genelde daha iyi oldukları bilinmektedir. Özellikle de ilköğretim çağında olan kız çocuklarının sınıf ortamında kendilerini ifade etmeleri, diğer çocuklar ve yetişkinler ile daha kolay iletişim kurabildikleri gözlenmektedir. Yapılan başka bir araştırmada da, kızların müzikal-ritmik zeka puan ortalamalarının erkeklerin müzikal zeka puanlarından anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu gözlenmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Farklı ilköğretim okullarına devam eden beşinci sınıf öğrencilerinin çoklu zeka alanlarını belirlemek amacıyla yapılan bu araştırmanın sonucunda, okul türünün çoklu zeka alanlarında istatistiksel açıdan bir farklılığa yol açmadığı, ancak bedensel-duyudevinimsel, müzikal-ritmik ve kişilerarası-sosyal zeka puanları üzerinde cinsiyetin, doğa zeka puanları üzerinde ise kurum türü*cinsiyet interaksiyonunun istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığa neden olduğu saptanmıştır. Ayrıca sözel-dilbilimsel, mantıksal-matematiksel, görsel-uzamsal, öze dönük-içsel zeka alanları üzerinde ise cinsiyetin herhangi bir farklılığa neden olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bu araştırma sonucunda eğitimcilerle yönelik bazı önerilerde bulunulabilir; Eğitimciler, çoklu zeka yaklaşımına yönelik bilgilerini ve becerilerini geliştirebilecek çalışmalarda bulunabilirler. Çoklu zeka yaklaşımına dayalı eğitim programının sınıfta etkin ve doğru kullanılabilmesi için eğitimcilerle uzman kişiler tarafından uygulamalı hizmet içi eğitim seminerleri verilebilir. Eğitimciler, tüm zeka alanlarını kapsayan eğitim programları hazırlayıp uygulayabilirler, çocukların baskın olan zeka alanlarından yararlanılıp, baskın olmayan zeka alanlarının geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapabilirler.

Araştırmada cinsiyetin kullanılan zeka alanlarında farklılığa neden olduğu belirlenmiştir. Eğitimciler, tüm zeka alanlarını kapsayan eğitim programları hazırlayıp uygularken bir taraftan da çocukların baskın olan zeka alanlarından yararlanıp, baskın olmayan zeka alanlarının geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapabilirler.

Bundan sonra yapılacak çalışmalar için de çeşitli öneriler getirilebilir. Bu araştırma Ankara iline bağlı yatılı ilköğretim bölge okulları ve yatılı olmayan ilköğretim okullarında yürütülmüştür. Daha büyük bir örneklem üzerinde benzer araştırmalar planlanabilir. Öğrencilerin çoklu zeka alanlarını geliştirmeye yönelik farklı yöntem ve tekniklerin kullanıldığı deneysel araştırmalar düşünülebilir. Farklı yaş gruplarına uygulanabilecek çoklu zeka alanlarını belirlemeye yönelik ölçekler geliştirilebilir. Ayrıca farklı okul türlerinin çocuklar üzerinde etkisini belirlemeye yönelik yeni çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Armstrong, T. (1994). **Multiple Intelligences in the Classroom**. ASCD, USA.
- Ayaydın, A. (2002). İlköğretim Okullarındaki Sanat (Resim-İş) Eğitiminde Çoklu Zeka Kuramının Uygulanması. Yüksek Lisans Tezi (basılmamış), Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Barrington, E. (2004). "Teaching to Student Diversity in Education: How Multiple Intelligence Theory Can Help". **Teaching in Higher Education**. 9 (4); 421-434
- Bümen, N. (2001). Gözden Geçirme Stratejisi ile Desteklenmiş Çoklu Zeka Kuramı Uygulamalarının Erişi, Tutum ve Kalıcılığa Etkisi. Doktora Tezi (basılmamış), Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Büyüköztürk, Ş. (2003). **Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı**. (3. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Cample, B. 1989. **Multiplying intelligence in the classroom**. New Horizons for Learning, ASCD Publishing, USA.
- Coşkungönüllü, R. 1998. The effects of multiple intelligences theory on fifth graders mathematics achievement. Yüksek lisans tezi (basılmamış). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.

- Doğan-Temur, Ö. (2001). Çoklu Zeka Kuramına Göre Hazırlanan Öğretim Etkinliklerinin Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Matematik Erişilerine ve Öğrenilen Bilgilerin Kalıcılığına Etkisi. Yüksek Lisans Tezi (basılmamış), Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Elibol, O. F. (2000). Anasınıfına Devam Eden Altı Yaş Grubu Çocukların Çoklu Zeka Teorisine Göre Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi (basılmamış), Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Erman, A. (2003). İlköğretim Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Çoklu Zeka Türlerindeki Dağılım ve Düzey Ölçümlerinin Müziksel Zeka Düzeyleri ile Karşılaştırmalı İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi (basılmamış), Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Gardner, H. (1993). **Multiple Intelligences the Theory in Practice**. USA: Published by Basic Books.
- Gardner, H. (1999). **Intelligence Reframed: Multiple Intelligences for the 21st Century**. USA: Basic Books.
- Gardner, H. (2004). **Zihin Çerçevesleri Çoklu Zeka Kuramı**. (Çeviren: E. Kılıç). İstanbul: Alfa Basım Yayın.
- Gardner, H., Moran, S. And Kornhaber. (2006). "Orchestrating Multiple Intelligences". **Educational Lidership**, p. 23-27.
- Goleman, D. (2000). **Duygusal Zeka**. İstanbul: Varlık Yayınları.
- Gögebakan, D. (2003). How Students' Multiple Inteligences Differ in Terms of Grade Level and Gender. Yüksek Lisans Tezi (basılmamış). Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Gögebakan Yıldız, D ve Aksu, M. (2010). "Sınıf Düzeyi ve Cinsiyet Faktörleri Açısından Öğrencilerin Çoklu Zeka Alanları". http://www.pegem.net/akademi/kongrebildiri_detay.aspx?id=104822 Erişim Tarihi: 15.12.2010.
- Güler, T. Ve Özdemir, P. (2004). "Okul Öncesi ve İlköğretim Düzeyindeki Çocuklar ile Korunmaya Muhtaç Çocukların Baskın Zeka Alanlarının TIMI Envanteri Kullanılarak Belirlenmesi". **Omep 2003 Dünya Konsey Toplantısı ve Konferansı**. S.378-393, İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Güneysu, S. (2001). "Duygusal Zeka". **Türkiye 2. Drama Liderleri Buluşması ve Uluslararası Drama Semineri-2000. Dramaya Çok Yönlü Bakış**, s.21-26, Ankara: Oluşum Tiyatrosu ve Drama Atölyesi Yayınları.
- Güneysu, S. (2002). "Çoklu Zeka Kuramının Eğitime Yansımaları". **Çoluk Çocuk Dergisi**, (10); 16-17.
- Lumpur, K. (2006). **Echancing Multiple Intelligences in Children Who Are Blind: A Guide to Improving Curricular Activities**. Malaysia: College of Education, Sultan Qaboos University.
- Özer, D. S. ve Özer, M. K. (2000). **Çocuklarda Motor Gelişim**. İstanbul: Kazancı Kitap Ticaret.
- Peariso, J. F. (2008). **Multiple Intelligences or Multiply Misleading: The Critic's View Of The Multiple Intelligence Theory**. Liberty University.
- Rettig, M. (2005). "Using the Multiple İntelligences to Enhance Instruction for Young Children and Young Children with Disabilities". **Early Childhood Educational Journal**. 32 (4); 255-259.
- Saban, A. (2002). **Çoklu Zeka Teorisi ve Eğitim**. (2. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Seber, G. (2001). Çoklu Zeka Alanlarında Kendini Değerlendirme Ölçeğinin Geliştirilmesi. Yüksek Lisans Tezi (basılmamış). Ankara: Ankara Üniversitesi.

- Selçuk, Z. (1999). **Gelişim ve Öğrenme**. (6. Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Selçuk, Z., Kayalı, H. Ve Okut, L. (2004). **Çoklu Zeka Uygulamaları**. Ankara:Nobel Yayıncılık.
- Uysal, E. and Köksal Akyol, A. (2007). “Research into the Areas of Multiple Intelligences in 6-year-old Children Attending Different Kinds of Preschool Education Institutions in Turkey”. **International Journal of Educational Reform (IJER)**, 16 (4), 451-461.
- Yörükoğlu, A. (1997). Çocuk Ruh Sağlığı. 21. Basım. Özgür Yayınları, 421 s., İstanbul.
- Yuen, M. And Furnham, A. (2005). “Sex Differences in Self-estimation of Multiple Intelligences among Hong Kong Chinese Adolescents”. **High Ability Studies**, 16 (2); 187-199.